

ijverig bestudeerd had, en de ware wijsheid vond hij slechts in het evangelie.

Die intense eenvoud van zijne wijze van prediking treft ons sterk en wij, theologiseerend aangelegd als wij zijn, moeten er eerst aan wennen, maar dan zien wij opeens, dat hij den weg gegaan is, door Jezus aangewezen: Indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zoo zult gij in het koninkrijk der hemelen geenszins ingaan. Hier blijkt het kinderlijk eenvoudige de hoogste wijsheid niet uit te sluiten, integendeel goddelijke wijsheid te zijn.

Deze indruk wordt nog versterkt door zijne groote bescheidenheid en nederigheid, door de volstrekte afwezigheid van eenig effectbejag. Zeker, zijne verschijning in het lang zalmkleurig Sadhoukleed valt op, maar de groote kalmte van zijn optreden, doet dit opvallende weer vergeten. Die intense bescheidenheid komt altijd weer naar boven. Zoo bijvoorbeeld als hij zegt:

„Als ik zelfs, die Jezus gehaat heb en die de Heilige Schrift verscheurd heb, zooveel rijke zegeningen van God heb ontvangen, hoeveel meer kunt gij dan ontvangen, die nooit zulke dingen tegen Hem gedaan hebt.“

Geen oogenblik denkt hij er aan het vele lijden en de ontharingen om Christus' wil gedragen, van eenige betekenis te achten. In Indië wil hij nooit spreken over de wonderen, waardoor God hem verscheidene malen gered en geholpen heeft, omdat hij ondervonden heeft, dat de mededeeling daarvan niet leidt tot verheerlijking Gods, maar tot aanbidding van hemzelf, daar de menschen meenen, dat een man, voor wien God zulke wonderen doet, een heilige moet zijn.

Maar wat het meest treft is wel de sterke nadruk, dien hij legt op de groote noodzakelijkheid van altijd weer terug te keeren naar de kern van alle geestelijk leven: het zijn en het blijven in Christus. Als middel daartoe noemt hij telkens en telkens weer gebed en meditatie over het Woord van God. Het gebed, de gemeenschapsoefening met God is het voornaamste. Het mag niet zijn een afbedelen van allerlei gunsten en gaven, zooals ons gebed zoo dikwijls is, maar een spreken tot God en vooral een luisteren naar God. God beantwoordt zulk gebed; dat is het spreken van den Heiligen Geest in onze ziel. Maar wij moeten ertoe overpassen, dat wij ons niet vergissen en daarom moeten wij iedere vermeende ingeving des Geestes in ons hart weer toetsen aan de Heilige Schrift. Groot is het gevaar voor zelfsuggestie en dus alles wat in strijd met de Heilige Schrift zou zijn, moeten wij verwerpen, want dat kan geen ingeving des Geestes zijn.

Door gebed en meditatie van de Heilige Schrift blijven wij in Christus en zoolang wij in Hem zijn, zijn wij sterk in verzoeking, dan kan geen twiifel ons overvallen. Altijd weer ontvangen wij door het gebed de uitdrijving, maar dan moet het gebed geëfend zijn, het moet de voortzetting zijn van eene zeer intense gemeenschapsoefening met God, in de oogenblikken, dat wij ons dicht bij Hem gevoelen.

Zulk een gemeenschapsoefening met God, zulk een leven in Christus waarborgt ook het leven in vrede en blijdschap, dat het leven eens Christens moest zijn. Ook zonder dit kan er wel geestelijk leven zijn, maar het is er mede, als met een mensch verlamd aan armen en beenen, die toch wel leeft, maar hoe jammerlijk is dit leven geknot!

Hoewel zeer sterk den nadruk leggende op deze geestelijke vromde is daar toch bij den Sadhou geen zweem van geëxalteerdheid. Al zijne opvattingen zijn zoo gezond en nuchter, zoodat zij ook ons nuchtere Hollanders niet hinderen. Maar juist uit die nuchterheid spreekt de volstrekte realiteit, die deze dingen voor den Sadhou hebben.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XXXVII.

33. Kerkerads-Protocolen der Hollandsche Gemeente te Londen, 1569—1571. Werken der Marnix-Vereeniging. Serie I. Deel I. Utrecht, Kemink en Zoon, 1870.

De wrijving van verschillende richtingen op kerkelijk en theologisch gebied had in 1868 de behoefte doen gevoelen om de geboortelieden der Reformatie te herzien. Betrekkelijk gebrekkig toch was de kennis, die men nog had van de allereerste geschiedenis der Hervorming in ons vaderland. En dit was te verklaren uit de omstandigheid, dat de oorkonden, waaruit die kennis moet worden geput, weinig bekend, bijna ontoegankelijk en nagenoeg onbearbeid waren.

Hoe noodig een verzameling van zulke officiële stukken is ter juiste beoordeeling van het verleden, hebben onze vaders zelve ingezien, daar op de Synode te Emden van het jaar 1571 aan Marnix van St-Aldegonde reeds die taak werd opgedragen. In de artikelen 48, 49 en 50 toch staat als besluit vermeld, dat Marnix namens de Synode verzocht zou worden een historie te schrijven van wat op het gebied der Nederlandsche Gerefor-

mele Kerken sedert eenige jaren was voorgevallen, inzonderheid van die dingen, die betroffen de stichting der kerken, haar vervolging, de afwerping en wederoprichting der beelden, de volstandigheid der marfelaars, Gods oordeelen tegen de vervolgers, de veranderingen der politiek, enz. Alle predikanten en anderen, die dit werk ondersteunen en bevorderen konden, zouden naarstig uitvorschen en onderzoeken alles wat tot zoodanige historie diende, en dit schriftelijk toezenden aan hen, die hiertoe verkozen waren, die het vervolgde aan Marnix zouden doen toekomen.

„Denk niet, dat gij ons een godsdienst moet brengen. Wij zijn veel godsdienstiger dan gij. Maar breng ons enkel en alleen Jezus Christus. En deze kan slechts gebracht worden door zendelingen die in hun geheele leven toonen dat Jezus Christus in hen woont. Wie dit doen wil door argumenten en redeneeringen kunnen werkelijk wel thuis blijven, want daarin zijn de Hindoes veel sterker.“

Hoe diep ontroerend zijn antwoord op de vraag, wat hij als het onderscheid voelde tusschen Bouddha en Jezus als Heiland:

„Bouddha was maar een man zonder God, die nooit over God sprak en Hem niet kende, hoe zou het mij mogelijk zijn ook maar eene vergelijking te maken tusschen hem en mijn Heiland!“

Heeft de Sadhou ons iets te zeggen? Heeft zijne prediking voor ons eenig nut? Ongetwijfeld. De Lindenborn gaf zeker toiting aan de gedachte, die in veler hart leefde, toen hij bij de sluiting der conferentie, in het gebed uitsprak onze diepe beschaamdheid, dat wij, sedert eeuwen Christenen, zoover achterstaan in de verwerkelijking van den grooten rijkdom van het leven in Christus bij dezen man. Kan het ook zijn, dat wij zoo verstrikt zijn in allerlei theologische, maatschappelijke, politieke kwesties, die geen van allen de kern raken, dat wij die kern uit het oog verliezen? Arm van geest blijft ook nu voorwaarde voor het ontvangen van het koninkrijk der hemelen en voor wijzen en verstandigen blijft het verborgen en het is hun een dwaasheid. Bij het hooren van den Sadhou en bovenal bij het hooren der beschouwingen over zijn optreden, zijn het deze gedachten, die zich met kracht naar voren dringen en die ons noodzaken tot ernstige zelfkritiek. Wij kunnen niet anders dan God danken, dat Hij dezen man tot ons gezonden heeft, een man, zoo kennelijk door Hemzelf geleerd, voor wie de Heilige Schrift wezenlijk geestelijk voedsel is; die daar volkomen onbevooroordeeld tegenover staat en daaruit toch weer naar voren brengt de eeuwige kern, zoo zuiver, zoo heerlijk, dat door Jezus en in Jezus alleen heil te vinden is. Deze kern, wij bezitten die ook, maar hoeveel is daaraan toegevoegd, dat de alles beheerschende betekenis daarvan, en daarvan alleen dreigt uit het oog te doen verliezen! Hoeveel tijd, hoeveel krachten worden niet besteed aan datgene wat aan den omtrek ligt, welke oneindig beter dienstbaar gemaakt konden worden aan het steeds dieper doordringen in die kern. Hierdoor zou ook zooveel meer licht op al die vragen, problemen en moeilijkheden geworpen worden, zoodat in vervulling zou gaan het woord van Christus: zoekt eerst het koninkrijk Gods en al deze dingen zullen u worden toegeworpen.

En ten slotte: is het voor ons niet meer noodig, nog eens bepaald te worden bij de noodzakelijkheid van gemeenschapsoefening met God en diepgaande bijbelstudie? Lezen wij niet veel meer over den Bijbel, dus over datgene, wat God door Zijn Woord tot anderen heeft gezegd, dan dat wij den Bijbel zelf lezen, zóó lezen, dat God zeggen kan wat Hij tot ons persoonlijk te zeggen heeft? Gelukkig ja, ook onder ons zijn er velen, wien deze beschuldiging niet treffen kan, maar er zijn ook groote kringen van werkelijk medelevende Christenen voor wie eene dergelijke aansporing verre van overbodig is. Vooral wij Gereformeerden loopen dit gevaar, juist, omdat God ons mannen geschonken heeft, die zoo diep zijn ingedrongen in den rijkdom van Gods Woord. Maar hoe dankbaar wij ook zijn voor wat zij ons lieten zien en hoe wij daardoor ook geholpen worden, per slot van rekening kunnen

meerde Kerken sedert eenige jaren was voorgevallen, inzonderheid van die dingen, die betroffen de stichting der kerken, haar vervolging, de afwerping en wederoprichting der beelden, de volstandigheid der marfelaars, Gods oordeelen tegen de vervolgers, de veranderingen der politiek, enz. Alle predikanten en anderen, die dit werk ondersteunen en bevorderen konden, zouden naarstig uitvorschen en onderzoeken alles wat tot zoodanige historie diende, en dit schriftelijk toezenden aan hen, die hiertoe verkozen waren, die het vervolgde aan Marnix zouden doen toekomen.

Aldegonde heeft aan den hem opgedragen last evenwel niet kunnen voldoen. En de niet-verwezen, lijking van dat plan, aan zoo bekwame handen als die van den grooten Marnix toevertrouwd, moet als een onherstelbaar verlies voor de Nederlandsche kerkgeschiedenis ten hoogste betreurd worden.

Men zal nu echter beseffen, waaraan de Marnix-Vereeniging, die in 1868 onder het eerevoorzitterschap van Groen van Prinsterer te Utrecht opgericht werd, haar naam ontleende. Zij stelde zich ten doel om de oorkonden van de vroegste periode der Nederlandsche Hervormingsgeschiedenis op te sporen, te verzamelen, en in bruikbare uitgaven ter beschikking van het belangstellend publiek te stellen.

In een keurig gestileerd programma, gedateerd November 1868, werden breedvoerig de redenen ontvouwd, waarom aan de uitgave van deze oorkonden behoefte bestond, waarom thans het oogen-

wij alleen leven van het geestelijk voedsel, dat wij voor ons zelf direct uit Gods hand ontvangen. Wat ons gebed betreft, in hoeverre dit voor ons nog voornamelijk een afbedelen van gaven en gunsten is, of reeds een verborgen omgang met God, een spreken tot God, maar bovenal een luisteren naar God, dit moet ieder voor zichzelf uitmaken. Maar niemand klage over gemis aan rijkdom van geestelijk leven, die niet in nederigheid van geest en eenvoud van hart den weg gaat, die waarlijk niet alleen de Sadhou, maar vele anderen door alle eeuwen heen bewandeld hebben en bevonden hebben, dat alleen tot het Leven leidt.

C. M. VAN ASCH VAN WIJCK.

LITERATUUR EN KUNST.

Litteraire vriendschap.

In den jeugd-omgang met boeken is ook iets, dat aan de bekende „school-vriendschap“ doet denken. Een heel apart soort vriendschap van eenigszins verdachte kwaliteit!

Je zit naast elkaar in hetzelfde schoolbankje, je ademt tezamen hetzelfde luchtje, je deelt met elkaar angsten, knikkers en oortjes. Je kunt je niet voorstellen, dat er aan zoo'n vriendschap ooit een einde kan komen, nog wel zonder „finale“! En toch gebeurt het, bijna zonder uitzondering, dat het onbeleeft leven de twee „dikke“ vrienden van elkaar wégdruwt, en het vreemdste is, dat ze het heelemaal zoo erg niet vinden, elkaar kwijt te zijn geraakt in het gedrang van de nieuwe wereld, zonder zelfs fatsoenlijk afscheid te hebben genomen.

Het was een vriendschap als van twee galeiboeven, die door het iot aan dezelfde roeibank zitten geketend; als van twee reizigers, die 's zomers in 't zelfde pensionnetje een paar weken lang de nauwe veranda en gammele kapstok deelen. 't Was de ontmoeting van „schepen, die voorbijgaan in donkeren nacht“.

Een heel eigensoortige vriendschap!

Geen komediespel of auto-dessuur, — wél echt emotioneel, natuurlijk als een grasscheut, die plotseling, uit een weggewaaid zandje, over den rand van een dakgoot groeit, — maar kortstondig, niet passend in den eenmaal aangenomen levensvorm, niets anders achterlatend dan stoffage voor verbleekende herinnering.

Ook boeken kunnen zulke „voorbijgaande schepen“ zijn, boeken, die je in je jeugd hebt ontmoet. Je klampte nieuwsgierig het geheimzinnig schip aan, er klonk een luidrugtig ahoi, en je zat een paar uurtjes, dadelijk intiem, te gezelschap, maar straks, als het anker valt in een andere haven, en nieuwe „vrienden“ naast je aan het rooktafel-tje een conversatie beginnen, is „dat andere“ al bijna uit het bewustzijn vergleden en ge vraagt: Hoe was dat ook weer?

Krijg nu nog eens zoo'n jeugdboek in handen, zoo'n oude Stretton, die je week en sentimenteel, ook vroom, of een Verne, die je dol maakte, en, — als ge tenminste door den modernen tijd eenigszins aangeraakt zijt en de gelouterd-literaire smaak u niet geheel vreemd bleef, — zult ge, bij de opkomende aandoening van dankbaarheid voor nooit wederkerende jeugd-sensatie, toch het gevoel van teleurstelling niet kunnen onderdrukken. Met uw nuchtere groote-menschen-oogen ziet ge het mooie boek van vroeger als een papieren draak. Na een paar bladzijden te hebben gelezen, zucht ge verwonderd: Hoe heb ik dat vroeger kunnen genieten? Zelfs de meest oprechte pietist, waartoe ge u verplicht acht, is niet in staat dit doode boek weer levend te maken.

blik voor die uitgave gekomen scheen, en waarom een taak, als deze uitgave bedoelde, alleen door een Vereeniging kon worden ondernomen.

De Marnix-Vereeniging beoogde dus iets dergelijks als de Parker-Society in Engeland, en de Société du Protestantisme in Frankrijk. Haar Bestuur bestond uit de heeren: G. Groen van Prinsterer, Eerevoorzitter; A. W. van Beek Calkoen, Secretaris-Penningmeester; W. G. Brill, B. ter Haar, A. Kuyper en J. J. van Toorenbergen. De werken der Vereeniging waren niet in den handel, maar werden gratis aan een ieder toegezonden, die zich tegen een jaarlijksche contributie van f10 bij den secretaris, den heer Mr A. W. van Beek Calkoen te Utrecht, als lid der Vereeniging aanmeldde.

Aangemoedigd door de ondersteuning, naar van meer dan ééne zijde geboden, stelde de Vereeniging zich voor een aanvang te maken met de publicering van hetgeen in de Londensche en Emdensche archieven belangrijks werd gevonden, om allengs tot de openbaarmaking van de kerkelijke archieven in ons eigen land over te gaan. Tot 1600 wenschte men de verzameling uit te strekken.

De uitgave der werken zou, naar het voorloopig vastgestelde plan, in drie Serien geschieden, waarvan de eerste Kerkerads-protocolen, de tweede Synodale Acten en de derde Memoriën en Brieven zou bevatten.

Allereerst werd nu de uitgave ondernomen van het archief der Hollandsche Gemeente te Londen. En zoo bevatte dan Serie I, Deel I de Kerkerads-

Het werd, uitgesproken, gesproken, het werd, Voor dijs als het vrom, trotsch eens k

Maar ontmoet de kin, Er schap, en rijke op hun

Door in onz, en leeg van on, het pro

Maar heeft c

We k onrijphe, lazen z, merken niet gelijken, over ee

Er zj iets n, zelfs n, heid n

Ik ne van i, noch o, een kun, gesche, rein ku, landsch, landsch

Wat t, tuurinf, brand?

Ge m, even o, satie, d, rechte c

Eers, lijkhed, — nu c, om bijk

Wat t, De t, zekeren, den ko, en in d, den wo, onder E, krijgen

tafereel, boomtal, scheldna, sten in, te gille

En d, den jon, gedetail, trus Sta, verijeld, „zijn s, jas nog

Protocol, vember, spronke, van den, Londen, bewaarc, per, die, reeds e, verworv, aanteeke, daar e, alfabete, talrijke, kan be, gevoegd

Toen der Ned, Emden, hadden, haar we, de uitg, Synod, en uitge

De be, Gemeen, studie b, Protoc, kerk te, van Sch

5. De